

Obrazy minulosti

„Historie je učitelkou života“ – Marcus Tullius Cicero

Bylo ráno, jeden z typických školních dní. Avšak dnešek byl něčím jiný – naše třída měla dnes namísto obvyklého programu naplánovanou prohlídku galerie, kde se vystavovaly obrazy dětí z koncentračních táborů. Nemělo se jednat o nějak úžasnou prohlídku, už jen téma a neustálý dozor učitelů i mimo školu nezněl jako nejlákavější nabídka. Ne, že by se pár lidí netěšilo, například dějepisárka, která o prohlídce vyprávěla už od začátku školního roku a vypadala, že se snad její v bílých kudrlinách schovaná hlava, překypující všemi možnými fakty o tomto tématu, zcela nafoukne a její malinkaté brýle tak strefí někoho z jejích kolegů. To, jak nadšeně všechny své vědomosti převypravovala znovu a znovu a její mozek loudil další a další vzpomínky, bylo až protivné. Také pár žáků se těšilo. Ti, kteří se tetelili blahem už jen z pocitu toho, že nemuseli vláčet ty těžké tašky plné učení. Dále opravdoví zájemci o historii – bylo vtipné pozorovat jejich skrytou soutěživost, když se snažili cestou do galerie vyjmenovat alespoň nějakou knihu, či dokumentární film, které by staříčká a všeznalá vyučující neznala. Poslední skupinou bylo pár umělecky nadaných, poslala je učitelka výtvarky, ti si už od rána navzájem vysvětlovali významy barev na obrázcích, jaké pocity se v nich skrývají. Jako by to bylo tajemství.

Já jsem nebyla ani v jedné z oněch skupinek. Vlastně jsem netušila, co mě čeká. Ale zrovna já schytala to nejhorší místo v autobuse – uprostřed všech těchto upovídáných lidí. Od jednoho z nich jsem naštěstí alespoň vyzjistila, kam to vlastně jedeme. Uvědomovala jsem si, jak zvláštní a vlastně citlivá výstava je, týkala se přeci jen ještě horší doby, ale nijak zvlášť jsem o tom nepřemýšlela. *Proč přemýšlet nad tím, co už se stalo, když je to minulostí, která se nemůže změnit! Proč brát ohledy na historii?*

Autobus projel městem až k obrovské honosné budově s powerpointovými poutači okolo, hlásajícími názvy konajících se výstav. Nad světlou, krémovou, renesančně zdobenou galerií se vznášely pochmurně zbarvené mraky. Jako by se do nich promítaly moje myšlenky, či snad nálada výstavy, na kterou jsme mířili?

Vnitřek galerie byl stejný jako téměř všechny, co jsme kdy navštívili. Rovné dřevěné lino s matným leskem a bílé zdi, na kterých byly precizně usazené obrazy. Průvodcův hlas, jenž přednášel svůj dlouhý naučený monolog, se mísil s dialogy ostatních. Byl tu obrovský šum a já se jen chtěla z toho chumlu lidí vymotat pryč. Šikovně jsem se propletla skrz. Až na konci jsem klopýtla. A jak se jedna má noha snažila co nejrychleji šlápnout na nějaké volné místo, aby tělo udrželo balanc, pohlédla jsem před sebe a zprvu myslela, že hledím do zrcadla. Na zdi visel obrázek kreslený uhlíky. Postavy na obrázku – vysoké, s širokými rameny a ve stejných uniformách – jakoby byly rozestoupeny okolo mě. Hlavou mi proběhlo jedno slovo – *strach*. Dítě, které obrázek malovalo, muselo mít strach z oněch lidí okolo. Trošku mi to připomínalo ten pocit úzkosti, když se jako malí ztratíte v davu, všude hory obrovsky vypadajících lidí, kterým nejste ani po kolena. Zhluboka dýcháte, snažíte se zadržet pláč, srdce vám divoce buší a zoufale se snažíte pohledem najít rodiče. *Oni je ale nemohli najít*, naskočila mi další myšlenka. Vůbec jsem nechápala, jak to, že jsem si tuto informaci pamatovala. Jejich rodiče byli pryč, někdy i tisíce kilometrů. Někdy je již chránili jen seshora, shlíželi na smutné osudy svých dětí.

Pošla jsem od obrazu a začala se rozhlížet po dalších. Některé připomínaly jen čmáranice, jiné byly potřhané či pomačkané, ale všechny jako by byly takové... hořké. Tu byla malůvka prosluněné zahrady, na níž byly postavičky s kulatýma očima a velkými šťastnými úsměvy – rodina. Jinde zase ulice, ve kterých děti pravděpodobně vyrůstaly. Také jsem zahlédla obrázek jídla. Ten, kdo to maloval, snad měl hlad. Tyhle kresby měly melancholický nádech. Bylo na nich něco ponurého, ale i veselého. Jako paprsky slunce na začátku jara. Naděj v lepší zítřky, v opětovné shledání ztraceného. Pak tu byly ale i kresby, které mi braly dech. Byly ostrým střípkem minulosti, mrazilo z toho. Obrazy bezmoci, beznaděje těch, kteří věděli, že nic lepšího nepříjde. Že je nikdo nezachrání. Velké postavy, ležící těla, na nic čekající lidé...

Některé obrázky byly podobné, jiné zcela originální, ale ze všech jako by zdmi křičely hlasy oněch dětí: „Já chci domů!“ a zase a zase... Nikdo z nich neprahl po zlatě. Nikdo z nich neprahl po téhle bídě, které se jim dostalo. Všichni jen chtěli zpět do svého ztraceného světa, za svými rodinami, přáteli, zvířaty, známými domy a ulicemi. Ochutnat znova jídlo od maminky, jíst s rodinou, cítit objetí svých blízkých. Chtěli zpět svůj domov. Chtěli *domů*. Až když jsem teď stála tady, viděla ony smutné obrázky, a i pár fotek dětí z koncentračních táborů, plně na mě dolehla tíha minulosti. „Jak toto může udělat člověk člověku?“ ptala jsem se. Jak jeden může sebrat druhému to nejcenější? Jeho zdraví a domov?

V duchu jsem se oklepala, když mi hlavou probleskla a myšlenka. Jen představa toho, jak jsem na jejich místě, mi přišla zoufalá. Daleko ode všeho, co je mi blízké. Sevřel se mi nad tím žaludek. Instinktivně jsem pohlédla nahoru, když mi myslí prolétla prosba, abych já, ani nikdo jiný tohle už nikdy nemusel zažít. Teď jsem tu byla já, kdo měl tu samou pošetilou věc, která vás držela při životě i na úplné hraně. *Naději*. Doufala jsem, že toto všechno už je minulostí. Teď už jsem pochopila – ten pocit, když na něco přijdete, když přiložíte puzzlík do skládačky, je tak povznášející a osvobozující, přichází zcela znenadání – co je ten důvod, proč o tomto všem mluvíme. Proč se učíme i ty děsivé části dějin, které by se už nikdy neměly opakovat. Právě proto, aby se již neopakovaly. Aby byly poučením. Aby se lidé nepřeli. Aby lidstvo dělalo pokroky. Abychom neopakovali chyby jiných. Abychom nebrali ostatním to, co je nám všem nejcennější. Abychom ostatní nepřipravovali o domov. Historii není dobré jen znát. Je dobré se z ní poučit. Umíme to?